

GOSPODARCZY GABINET CIENI

Warszawa, 1 lipca 2020 r.

RAPORT: MAJĄTEK SKARBU PAŃSTWA

Pandemia COVID-19 przyspieszyła wystąpienie recesji w gospodarce weryfikując rzeczywistą kondycję ekonomiczną podmiotów oraz jakość zarządzania nimi

– Od kilku lat, w instytucjach rządowych, była wola ratowania za wszelką cenę upadających spółek państwowych i tendencja ta występuje również teraz, niezależnie od załamania gospodarki wywołanego COVID-19. Problem w tym, że aktualnie, społeczny koszt takich praktyk jest jednak większy niż przed pandemią i niemal zawsze nie jest celowy w ekonomicznego punktu widzenia – mówi **dr Grażyna Magdziak, minister ds. majątku Skarbu Państwa w Gospodarczym Gabiniecie Cieni BCC**. – BCC rekomenduje aby wykorzystać załamanie gospodarki wywołane pandemią i w oparciu o rzetelną analizę ekonomiczną zweryfikować zasoby majątkowe Skarbu Państwa likwidując spółki, których ratowanie nie jest finansowo zasadne – podkreśla **Grażyna Magdziak**.

Zwraca również uwagę na zawarte w Tarczy Antykryzysowej rozwiązanie „wejścia kapitałowego” w strukturę własności spółek, które nie będą w stanie spłacić w określonym czasie oferowanych przez rząd, preferencyjnych kredytów, a pomoc bezzwrotna jest dla nich niewystarczająca. – Metoda „wejścia kapitałowego do spółki w celu uzupełnienia jej zasobów pieniężnych, co do zasady, nie budzi wątpliwości. Problem w tym, że polski rząd od lat dąży do zwiększenia udziału państwa w gospodarce. Przedsiębiorcy zainteresowani wsparciem w formie „wejścia kapitałowego” obawiają się zatem, że po poprawie sytuacji w firmie możliwość pozbycia się Skarbu Państwa ze struktury właścicielskiej nie będzie proste, zwłaszcza w spółkach, które z różnych względów mogą być dla rządu ważne. Stąd też, nie negując zasadności oferowanego przez Skarb Państwa kryzysowego wsparcia w postaci zakupu akcji/udziałów spółek prywatnych, konieczne jest jednoznaczne określenie warunków na jakich następowaloby „wyjście” Skarbu Państwa z własności tej spółki. Powinna to być obligatoryjna sprzedaż (oczywiście po cenie rynkowej) przez Skarb Państwa jej akcji/udziałów na każde życzenie większości właścicieli prywatnych, wskazanemu przez nich podmiotowi – rekomenduje **minister ds. majątku Skarbu Państwa w Gabiniecie Cieni BCC**.

Opracowanie jest elementem Raportu Gabinetu Cieni BCC dot. II kwartału 2020 r. Będziemy codziennie przedstawiać poglądy poszczególnych ministrów GGC BCC związane z obecną sytuacją oraz zawierające rekomendacje na najbliższe miesiące.

MAJĄTEK SKARBU PAŃSTWA

DR GRAŻYNA MAGDZIAK

minister ds. majątku Skarbu Państwa Gospodarczego Gabinetu Cieni BCC

Ekspert z zakresu zagadnień prywatyzacyjnych, analizy finansowej przedsiębiorstw, rynku kapitałowego i restrukturyzacji. Doradca parlamentarny i doradca ekonomiczny wielu firm. Od 20 lat prezes jednej z najlepszych firm doradczych – BAA Polska. Stały członek Rady Dialogu Społecznego z ramienia przedsiębiorców. Jedną z założycielek BCC, członkę Rady Organizatorów oraz Konwentu BCC.

☎ 22 562 33 43 ✉ grazyna.magdziak@bcc.org.pl

WSKAZANIA DLA RZĄDU

1. Pandemia COVID-19 przyspieszyła wystąpienie recesji w gospodarce, zweryfikowała rzeczywistą kondycję ekonomiczną podmiotów gospodarczych oraz jakość zarządzania nimi. Te firmy, których menadżerowie byli przygotowani do pojawienia się w Polsce recesji, opracowali scenariusze działania na wypadek załamania się rynku i zachowali w budżetach stosowne rezerwy finansowe. Mniej drastycznie odczuli również konsekwencje pojawienia się pandemii. Obecnie, skuteczniej wykorzystują także pomoc, jaką zaoferował rząd w formie Tarcz Antykryzysowych.

Firmy mające już wcześniej poważne problemy finansowe teraz są praktycznie skazane na upadłość. Pandemia przyspieszyła ten proces i jest to zjawisko normalne. W większości przypadków firmy te i tak by zbankrutowały, tylko trwałoby to dłużej, ze stratą dla gospodarki (kolejne utracone kredyty, niepotrzebne dokapitalizowania, kłopoty dla partnerów biznesowych). Zasada ta odnosi się zarówno do podmiotów prywatnych jak i państwowych.

Od kilku lat, w instytucjach rządowych była jednak wola ratowania za wszelką cenę, upadających spółek państwowych i tendencja ta występuje również teraz, niezależnie od załamania gospodarki wywołanego COVID-19. Problem w tym, że aktualnie społeczny koszt takich praktyk jest jednak większy niż przed pandemią i niemal zawsze nie jest celowy w ekonomicznym punktu widzenia.

BCC rekomenduje aby wykorzystać załamanie gospodarki wywołane pandemią i w oparciu o rzetelną analizę ekonomiczną zweryfikować zasoby majątkowe Skarbu Państwa likwidując spółki, których ratowanie nie jest finansowo zasadne.

2. W regulacjach rządowych nakierowanych na wsparcie dotkniętych pandemią podmiotów gospodarczych w postaci tzw. Tarcz Antykryzysowych, pojawiło się rozwiązanie „wejścia kapitałowego” w strukturę własności spółek, które nie będą w stanie spłacić w określonym czasie oferowanych przez rząd, preferencyjnych kredytów, a pomoc bezzwrotna jest dla nich niewystarczająca.

Metoda „wejścia kapitałowego do spółki w celu uzupełnienia jej zasobów pieniężnych, co do zasady, nie budzi wątpliwości. Była zresztą wykorzystywana przez rządy Stanów Zjednoczonych i krajów Unii Europejskiej w kryzysie finansowym w latach 2008-2009. Problem w tym, że polski rząd od lat dąży do zwiększenia udziału państwa w gospodarce. Przedsiębiorcy zainteresowani wsparciem w formie „wejścia kapitałowego” obawiają się zatem, że po poprawie sytuacji w firmie możliwość pozbycia się Skarbu Państwa ze struktury właścicielskiej nie będzie proste, zwłaszcza w spółkach, które z różnych względów mogą być dla rządu ważne.

Stąd też, nie negując zasadności oferowanego przez Skarb Państwa kryzysowego wsparcia w postaci zakupu akcji/udziałów spółek prywatnych, konieczne jest jednoznaczne określenie warunków na jakich następowaloby „wyjście” Skarbu Państwa z własności tej spółki. Powinna to być obligatoryjna sprzedaż (oczywiście po cenie rynkowej) przez Skarb Państwa jej akcji/udziałów na każde życzenie większości właścicieli prywatnych, wskazanemu przez nich podmiotowi.

3. Na stronie internetowej Ministerstwa Aktywów Państwowych znajduje się informacja o pracach nad reformą nadzoru właścicielskiego w spółkach Skarbu Państwa. Jest to kolejna tego typu inicjatywa. W istocie sposób nadzorowania majątku państwowego podlega nieustannemu reformowaniu. Jak dotychczas, skutkiem tego są przede wszystkim zmiany zarządów i rad nadzorczych spółek, w niewielkim zaś stopniu poprawa efektywności ich funkcjonowania. Postulujemy zatem, by zamiast skupić się na którejś z kolei, rewolucyjnej zmianie sposobu wykonywania funkcji właścicielskich, Skarb Państwa zajął się właściwym doborem rad nadzorczych i menadżerów zarządzających tymi podmiotami i nie zmieniał ich składu przez dłuższy okres.

PODSUMOWANIE dotychczasowych działań rządu

Pozytywy:

1. W marcu br. Skarb Państwa wprowadził w związku z COVID-19 nowe regulacje co do zwiększenia odpowiedzialności (decyzyjności) zarządów spółek państwowych i zdalnych posiedzeń ich rad nadzorczych oraz walnych zgromadzeń właścicieli. W tym czasie rozwiązania takie przyjęli przedsiębiorcy prywatni.

Oznacza to, iż w zakresie sposobu podejmowania decyzji korporacyjnych Skarb Państwa zareagował na wystąpienie pandemii równie szybko i skutecznie jak prywatni właściciele firm i ocenić to należy bardzo pozytywnie.

2. Pomoc w formie Tarcz Antykryzysowych, jaką rząd zaproponował przedsiębiorcom nie była różnicowana z punktu widzenia własności firm. Kryterium wielkości i formy tej pomocy stanowiła tylko wielkość firmy (mikro, mała, średnia lub duża). Z prawnego punktu widzenia z pomocy tej korzystać więc mogą zarówno podmioty prywatne jak i państwowe. Jest to podejście prawidłowe.

Zagrożenia:

1. Pandemia i wywołane przez COVID-19 przyspieszenie recesji gospodarczej spowodowało bardzo duże wydatki budżetowe, na które rząd nie był przygotowany, chociaż akurat o zbliżającej się recesji było wiadomo od dawna. Wszystkie wolne środki finansowe rząd przeznaczał bowiem na propagandowe cele społeczne.

Dla złagodzenia negatywnego wpływu na budżet państwa wydatków związanych z pandemią, rząd wymusił więc na dużych spółkach państwowych partycypację w kosztach zakupu sprzętu medycznego i środków ochronnych (m.in. na PKN ORLEN, PZU, KGHM, PGZ). Zakupy takie, lub też inne działania wspierające służbę zdrowia, realizowało również w tym czasie szereg firm prywatnych, ale w ich przypadku decyzję o skali udzielanej pomocy podejmowano w oparciu o bilansowanie posiadanych rezerw finansowych i przewidywanych kosztów, wynikających z konieczności działania w warunkach pandemii. Firmy państwowe wykonywały natomiast decyzje rządowe bez względu na własną sytuację finansową. Wyjątkowo negatywnym przykładem potwierdzającym tą tezę jest spółka Poczta Polska, która straciła blisko 70 mln zł w związku z finansowaniem planowanych przez rząd majowych wyborów.

Tego typu działania uznać należy za bardzo negatywne, gdyż podejmowane są niezgodnie z zasadami efektywnego zarządzania, do czego zobowiązuje spółkę Kodeks spółek handlowych. Wyjątkowo niewłaściwe jest wymuszanie opisanych działań na podmiotach, w których współwłaścicielami są, obok Skarbu Państwa, podmioty i osoby prywatne, ponieważ odbywało się to bez ich akceptacji.

2. W 2019 roku i na początku roku 2020 bardzo palące problemy społeczno-gospodarcze występowały w dwóch ważnych obszarach gospodarki, w których dominuje własność państwa tj. w górnictwie i w energetyce (dopłaty do cen energii, inwestycje energetyczne, eksport węgla, zły stan spółek górniczych). Kwestii tych rząd nie potrafił rozwiązać, podejmując tylko decyzje doraźne. Wystąpienie pandemii pogłębiło te problemy, zwłaszcza w górnictwie, a rząd w dalszym ciągu nie przygotował rozwiązań systemowych dla tych branż. Skutkiem tego zwiększać się będą koszty funkcjonowania i ukryta wartość dofinansowania obu branż, co – przy bardzo już niebilansowanym budżecie państwa – stanie się dużym ograniczeniem rozwoju gospodarczego i wychodzenia z kryzysu.

Kontakt dla mediów:

Emil Muciński

rzecznik, Instytut Interwencji Gospodarczych BCC

tel. 602 571 395

e-mail: emil.mucinski@bcc.org.pl; instytut@bcc.org.pl

Gospodarczy Gabinet Cieni Business Centre Club to think tank powołany w kwietniu 2012 r., aby wspierać działania prorozwojowe władz publicznych, monitorować prace resortów kluczowych dla przedsiębiorczości, rekomendować zmiany sprzyjające rozwojowi kraju, wzrostowi gospodarczemu i konkurencyjności polskich firm. W skład GGC BCC wchodzić wybitni gospodarzy fachowcy, z których wielu piastowało w przeszłości funkcje publiczne [lista poniżej]. Więcej informacji: <http://www.bcc.org.pl/Gospodarczy-Gabinet-Cieni.4241.0.html>